

Л.О. Варзацька, Т.О. Трохименко

ОЄЃÀ-Ї ÑÜÊÀ Ì Î ÂÀ

Навчальний посібник
для 2 класу
загальноосвітніх навчальних закладів

Đâêî ì áí äî âàí î Ì ³í ³ñòáðñòâîî ì î ñâ³ðè ³ í àóèè Óèđà;í è

×añòèí à ì áðøà

Тернопіль
Навчальна книга — Богдан

ÓÄË 811.161.2(372.46)
ÁÄË 81.2Óëð-922
Â18

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист Міністерства освіти і науки України №1/11-1893 від 16.03.2010 р.)*

Варзацька Л.О., Трохименко Т.О.

B18 Українська мова: Навчальний посібник для 2 кл. Ч. I. — Тернопіль:
Навчальна книга — Богдан, 2011. — 136 с.

ISBN 978-966-10-1017-7

Навчальний посібник розроблено згідно із Державним стандартом початкової загальної освіти та чинною програмою з української мови для учнів 2 класу.

Головна мета пропонованого видання — послідовна реалізація особистісно орієнтованого навчання. Ретельно підібрані різнорівневі завдання дозволять педагогам навчати кожну дитину відповідно до її здібностей та можливостей, а учням — здійснювати самоконтроль.

Змістове наповнення посібника забезпечує сприятливі умови для збагачення активного словника та мовленнєвого розвитку другокласників.

Для учнів 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів.

ÓÄË 811.161.2(372.46)
ÁÄË 81.2Óëð-922

*Î õîðîíÿ°òîíÿ çàëîíî ïðî ààòîðíîëà ïðàâî.
Æîáî à -àîòëíà õîíî àëááîíÿ íà ïæå áóòë à²àòáîðáî à
á áóâü-ÿëî ò àëäëÿ² ááç äîçáîéó àáòîðà -è àëáááî èòòáà.*

Òì î âí³ ïî çí à÷áîíÿ

— початок матеріалу
кожного уроку

— правила
для запам'ятовування

— робота
всіх учнів класу

— поради Вченого Лиса

— робота в групах

— словникова робота

— робота в парах

— каліграфічна хвилинка

— дай відповідь на запитання,
зроби висновок

— домашнє завдання

ISBN 978-966-10-1017-7

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2011

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО У ПЕРШОМУ КЛАСІ

§ 1. Çâóêè ì î âëãí í ü. Áóéâè

Ї ðî ï èèâà° î ñ³í ü í à òï àðèì ö³ ñ³ð³é

Áî áâàí ×àèèéé

1. 1. Прочитай виразно вірш.

Сю í³÷ квітка питала квітку:
— Що ж це робиться? Поясни!
Тільки вчора було ще влітку,
а ñüî âî äí³ вже восени!

Ë³í à Êî ñòâí èí

2. Яку картину ти уявляєш?

3. Спробуй відповісти на запитання квітки.

4. Вимов звуки і назви букви у виділених словах.

2. 1. Прочитай. Якими звуками відрізняються слова кожної пари?

Губи — зуби, ліс — лис, ніж — ніс, кит — кіт.

2. Яким словам відповідає дана звукова модель?

— • —

3. Прочитай. Із кожної групи літер утвори слова. Усно поділи їх на склади.

и, з, м, а;

е, с, в, н, а;

о, і, ь, н, с;

і, о, л, т.

4. Прочитай склади й утвори з них слова. З одним із цих слів (на вибір) придумай речення.

Жов, тень; пад, лис, то; ре, ве, сень.

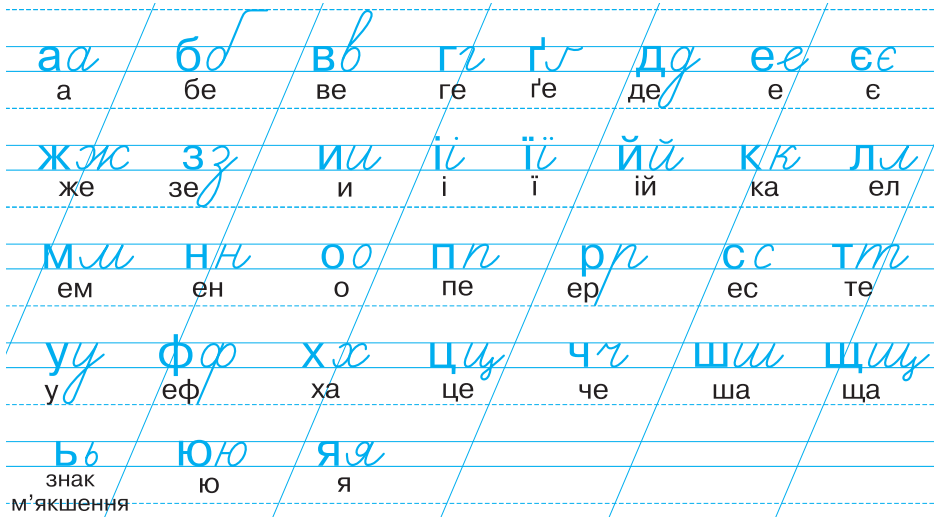

âáðâñâí ü

Звуки ми вимовляємо і чуємо. З них утворюються слова. На письмі звуки позначають буквами. Букви ми бачимо, читаємо та пишемо.

5. 1. Пригадай написання малих букв українського алфавіту (друкованих та рукописних). Прочитай їх.

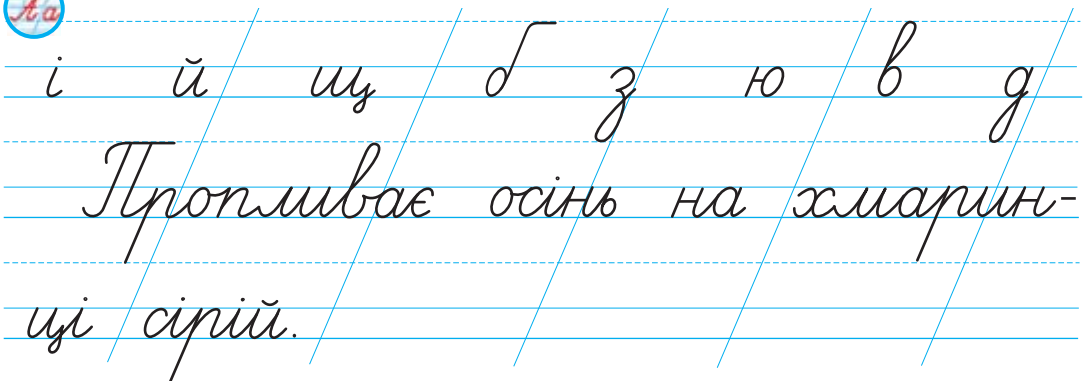
Зверни увагу! Букву *є* («ій») називають ще «йот».

2. Скільки букв в українському алфавіті? Яка буква не позначає окремого звука? Які букви можуть позначати два звуки? Які букви завжди позначають два звуки?

3. Спиши букви та речення.

МУРАШКА І ЖУК–ОЛЕНЬ

...Зрізала мурашка стеблину, підтягла її до струмка і перекинула через нього. Потім обережно перейшла на той берег, набрала пахучих зерняток. Стала повертатися назад, та ненароком впала у воду й розгубила зернята.

Мурашка почала кричати:

— Рятуйте! Тону!

— Хто там іще тоне? — озвався чийсь голос.

— Це я, мурашка!

Із-за кущів виліз жук–олень:

— А чому ти тонеш?

— Потім розкажу. Допоможи мені!

Жук–олень подав мурашці лапку і витяг на берег. Мурашка розповіла йому про свої пригоди. Жук дав мурашці нових зерняток і провів додому.

Так мурашка і жук–олень стали друзями.

Олена Бойко

156. 1. Прочитай речення.

Мурашка покликала на допомогу товаришів. Вона була важкою. Дружно тягнуть зернину малі трудівники! Мурашка знайшла зернину.

2. Чи пов'язані ці речення за змістом? Чому порушився зв'язок?

3. Як треба розташувати речення? Яким заголовком можна їх об'єднати: «Працьовиті мурашки» чи «У лісі»?

4. Добери власний заголовок. Доведи, що він більш влучний.

5. Запиши свій заголовок і виправлений текст.

Що плаче без голосу?

З народного

157. 1. Вчімось читати сторінки природи! Поспостерігаймо разом.

Що це за дивинки з'явилися рано–вранці на траві? Присядьте і пильно розгляньте росинки. Що вони нагадують? Чому переливаються ясними барвами? На що схожа здалеку росяна трава?

Хто ж розсипав росинки? Може, то юний Моро–зенко лишив свої сліди? Чи чарівниця–Ніч розгубила коштовні перлинки? А може, сивий дід Туман розсіяв крапельки зі своєї торбини?..

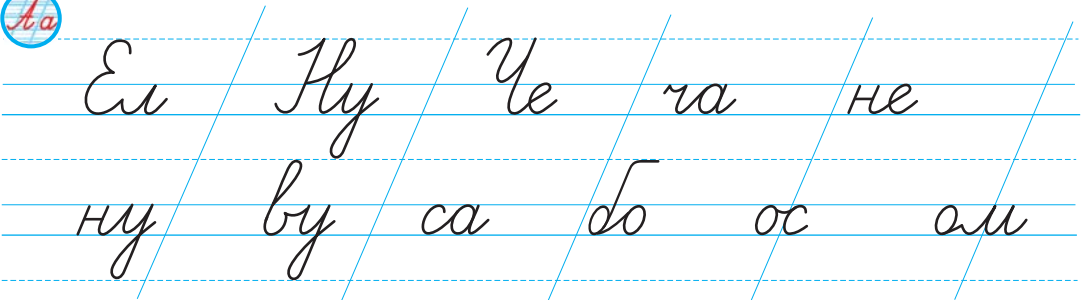
2. Коли можна побачити росу? Чи знаєте ви, як вона утворюється?

158. 1. Прочитай і відгадай загадки.

- ▶ Прийшла зоряниця, красна дівиця,
через покоси, гублячи сльози.
Місяць дивився — і засмутився,
сонечко встало — слізки зібрало.
- ▶ Уночі спить, а вранці втікає.
- ▶ Що плаче без голосу?
- ▶ Сивий дід увесь світ застелив.

2. Склади і запиши два речення зі словами–відгадками.

159. Спиши склади.

293. 1. Розгляньте малюнок. Підготуйтеся і прочитайте в особах уривок із дитячого вертепу.

Ангел. Хто ж ви, діти? Як вас звати?
Пастушки (хором). Українці. Пастушата.

Ангел. Скажіть, хто чого бажає, —
хай Христос про тее знає.

1-й пастушок (кланяється).

Я прошу, Господній Сину:
воскреси нам Україну!

2-й пастушок (кланяється).

Найпрекраснішому роду,
українському народу,
рідному своєму краю —
миру, злагоди бажаю!

3-й пастушок (кланяється).

Хай живе під кожним дахом
вісник щастя — Синя Птаха.

За Юрієм Шкрумеляком

2. Спишіть побажання одного із пастушків (на вибір).

3. Побудуйте звукові моделі слів *українці*, *щастя*.

294. 1. Прочитай молитву. Що просить дитина у Бога?

МОЛИТВА

Я лягаю ввечір спати,
коло мене — Божа Мати,
два ангели по боках
і Спаситель в головах.
Ой Ісусе, глянь на мене,
зроби дитя миле з мене.
Я до Тебе ручки зношу —
для бабусі, для дідуся
здоров'ячка прошу!
І для мами, і для тата,
для сестрички і для брата —
для всієї родини.
Послухай, Ісусе,
малої дитини.

2. Знайди в тексті слова — назви дій. Спиши перше речення.

Запитання і завдання для повторення

У школі Вченого Лиса лісові школярі повторюють розділ «Слово». Попрацюй разом із ними.

1. Які слова називають спільнокореневими?
2. Що таке корінь слова?
3. До поданих слів добери спільнокореневі. Познач у них корінь.

Вода, ліс, мороз.

4. Наведи приклади слів, які звучать однаково, але значення мають різні.

ЗМІСТ

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО У ПЕРШОМУ КЛАСІ

§ 1. Звуки мовлення. Букви.....	4
§ 2. Склад. Перенесення слів із рядка в рядок.....	9
§ 3. Слово. Речення.....	12
§ 4. Речення. Текст.....	18

МОВА І МОВЛЕННЯ

§ 5. Мова в житті народу	26
§ 6. Усне й писемне мовлення	32
§ 7. Сила голосу і швидкість мовлення.....	34
§ 8. Слова ввічливості	38

ТЕКСТ

§ 9. Заголовок. Найголовніші слова в тексті	42
§ 10. Поняття про текст.....	50
§ 11. Будова тексту	54
§ 12. Які бувають тексти	61

РЕЧЕННЯ

§ 13. Поняття про речення	68
§ 14. Види речень. Головні слова в реченні.....	77

СЛОВО

§ 15. Корінь слова. Спільнокореневі слова.....	93
§ 16. Слова, однакові за звучанням, але різні за значенням.....	98
§ 17. Слова — назви дій. Слова — назви предметів. Слова — назви ознак	107
§ 18. Слова — назви дій.....	110
§ 19. Слова — назви дій, протилежні за значенням.....	116
§ 20. Слова — назви дій, близькі за значенням.....	119
Відповіді до загадок, ребусів	134

Навчальне видання

Варзацька Лариса Олександрівна
Трохименко Тамара Олександрівна

УКРАЇНСЬКА МОВА

Навчальний посібник
для 2 класу
загальноосвітніх навчальних закладів

Частина перша

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Розділи писали: Л.О. Варзацька — «Текст», «Речення», «Слово»;
Т.О. Трохименко — «Повторення вивченого у першому класі»,
«Мова і мовлення».

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактори *Наталія Будна, Наталія Шост, Ірина Чорненька*
Коректор *Оксана Базан*
Художники *Ігор Козій, Євгенія Рудюк, Олег Кіналь*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Дизайн *Нелі Яєній*
Комп'ютерна верстка *Нелі Яєній, Галини Тернопільської*

Підписано до друку 14.10.2010. Формат 70×100/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 10,97. Умовн. фарбо-відб. 43,88.

Видавництво "Навчальна книга – Богдан"
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
publishing@budny.te.ua, office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-1017-7

